

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЛАНУВАННЯ В УСТАНОВАХ ТА ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. У статті про організацію планування в установах та закладах освіти на основі проектування навчально-виховного процесу йдеться про ефективну, цілеспрямовану роботу навчального закладу із застосуванням сучасних технологій як основу у плануванні успішної діяльності педагогічного, учнівського та батьківського колективів школи.

Ключові слова: план, планування, функції планування, принципи планування, проект.

Annotation. The problem which is actual to any educational establishment of Ukraine is touched in this article. Effective goal directed work of educational establishment with applying of modern technology is the basis in planning of successful activity of pedagogical, students' and parents' bodies of school.

Key words: a plan, planning, functions of planning, principles of planning, a project.

Постановка проблеми. Актуальність проблеми організації планування полягає в тому, що планування – це стратегія і тактика діяльності педагогічного колективу, які забезпечують ефективне виконання основних завдань середньої освіти – формування творчої, цілісної, толерантної особистості учня здатної творчо розвиватися вміло застосовуючи на практиці набуті знання.

Аналіз останніх публікацій дає можливість сказати, що організація планування як управлінська функція розглянута в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених: Л. Даниленко, І. Жерносека, О. Зайченко, Л. Карамушки, Н. Островерхої, М. Поташника, П. Третьякова та інших.

Проектний менеджмент у світовій теорії та практиці набуває сьогодні інтегрального загальнокультурного статусу. Одним із перших випадків, де було вперше використано методологію проектного менеджменту, є методика мереживного планування, розроблена наприкінці 50-х років у США.

На даний час у науці проект у світовій практиці починає конкурувати з теорією. Саме він, поруч із теоретичними концепціями стає найважливішою формою організації наукового знання та його зв'язку з практикою. Якщо

наукова теорія – це універсальна форма теоретичного освоєння світу, то проект – така ж форма його конструювання.

Проект – унікальна діяльність, що передбачає координоване виконання взаємопов'язаних робіт для досягнення визначених цілей в умовах обмеження часу та ресурсів.

Мета статті – охарактеризувати основні напрямки сучасних підходів до планування роботи навчального закладу на основі вивченого теоретичного матеріалу та практичних надбань.

Завдання статті: проаналізувати організацію планування, його сутність та зміст на прикладі планування роботи гімназії імені В. О. Нижниченка м. Комсомольська; розробити рекомендації щодо планування діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Успішна діяльність навчального закладу залежить від того наскільки вірно, виважено, системно складено річний план роботи навчального закладу. Бо сутність управління і полягає в умінні планувати результат, вибрати такі дії, які забезпечили б за умови найменших затрат сил, часу, засобів ефективне виконання поставлених завдань. Саме цим пояснюється вибір теми дослідження.

Сьогодні в системі освіти України є різні типи навчальних закладів, змінилася економічна ситуація, в якій середні навчальні заклади мають суттєві права самостійності. Час вимагає від працівника, окрім забезпечення стандарту освіти, постійно дбати про оновлення і розвиток саме свого навчального закладу освіти, створення його позитивного іміджу. Тому особливо актуальною в управлінській діяльності стає проблема створення дієвого, ефективного річного плану роботи навчального закладу, який за своїм призначенням поєднував би стабільне функціонування педагогічної системи і певний розвиток, відбивав би всі суттєві відмінності, які дозволяють закладу освіти бути успішним та привабливим.

Планування діяльності загальноосвітнього навчального закладу має здійснюватись на науковій основі з урахуванням найбільш ефективного

використання поставлених завдань. Окрім того, план має бути спрямований на творче використання досвіду, що є в навчальному закладі.

Він повинен бути реальним, збалансованим, системним.

Для того, щоб скласти такий план, перш за все необхідно провести аналіз усіх складових навчально-виховного процесу, встановити в якому вони знаходяться співвідношенні, знати «уразливі» місця кожної ланки, визначити проблеми, класифікувати їх відповідно до закономірностей закладу і освіти в цілому та привести їх до єдиної методологічної основи.

Чітке, конкретне планування навчально-виховної роботи є важливою умовою її успішної діяльності. Оскільки воно забезпечує цілеспрямованість у роботі всіх підрозділів, створює умови для організованої роботи педагогічного та учнівського колективів, раціонального використання часу та інших ресурсів.

Річний план роботи слід розглядати як план внутрішнього управління і контролю, бо саме такий підхід сприятиме підвищенню його ролі в управлінні закладом освіти.

План – робочий документ, тому необхідно обмежувати його обсяг, не допускати повторень, зайвої деталізації. Він має бути динамічним, з точним визначенням термінів виконання та виконавців.

Загальними вимогами до планів мають бути науковість, перспективність, поєднання контролю та допомоги.

На сучасному етапі план роботи закладу має стати нормативною базою роботи педагогічного колективу, дозволити визначити стратегію розвитку кожного закладу, врахувати його явні та приховані резерви, передбачити можливі результати.

Технологія планування роботи має бути побудована на основі методології і системного підходу до розпізнання проблем, аналізу існуючої практики і застосування прогресивних форм розвитку освітнього закладу .

Планування – це не просто вміння передбачати усі необхідні дії. Це також спосіб передбачити проблеми, що можуть виникати, а отже, і можливість їх успішно вирішити.

Суть управління полягає в умінні планувати результат, цілеспрямовано регулювати процес навчання і виховання, вибирати такі дії, які б забезпечували при найменших затратах сил, часу та засобів ефективність виконання поставлених завдань та мети. Планування – підготовчий етап кожного циклу.

Змінити технології у плануванні роботи навчального закладу ось що настійно вимагає сьогодення. Дитина приходить до школи, щоб пізнати світ, пізнати себе, обрати вірний шлях у житті. І щоб допомогти учневі у цьому виборі слід пізнати самого учня. Це можливо зробити з допомогою проектування особистісно-розвивального змісту навчально-виховного процесу (автор В.О.Киричук).

Ідея особистісно-розвивального підходу в педагогіці та психології є не зовсім новою. У 60-70-ті роки ХХ ст. над цією проблемою працювали Л. І. Божович, К. К. Платонов, у 70-90-ті роки – В. О. Сухомлинський, А. В. Петровський, В. Є. Чудновський та інші.

Першим кроком до впровадження особистісно-розвивальної моделі навчання, як умови організації освіти, став *особистісно-орієнтований* підхід, який знайшов своє відображення у працях сучасних українських педагогів і психологів І. Д. Бега, В.Г. Кремня, О. Я. Савченко, Н. Г. Ничкало, Г. О. Балла, С. П. Логачевської, Г. С. Яценко. Низку наукових праць присвятила цій темі Г. С. Якиманська (Росія) та інші.

Особистісно-орієнтований підхід до навчання тісно пов'язаний з проблемами розвиваючого навчання, індивідуалізації навчання, диференціацією освіти. Метою і завданням цього підходу є всебічний і гармонійний розвиток особистості кожного учня. А це, зі свого боку, ставить проблему використання таких особистісно-орієнтованих технологій навчання, як: різнорівневе навчання; навчання у співпраці; метод проектів;

інформаційні технології, що займають окреме місце в середовищі «методів проекту».

Метод проектів пропонує розв'язання певних проблем. Ці проблеми повинні відповідати наступним вимогам:

- ✓ Відповідати потребам та інтересам учасників навчально-виховного процесу;
- ✓ Мати різноманітні шляхи розв'язання;
- ✓ Бути достатньо звичайними та такими, що повторюються;
- ✓ Бути правдивими для розвитку дитини;
- ✓ Відповідати віковим особливостям учнів.

Однією із складових процесу управління, зокрема у регулюванні процесу виховання підростаючого покоління є психолого-педагогічне проектування. (О. В. Киричук, О. М. Коберник та інші).

Психолого-педагогічне проектування розвитку-саморозвитку особистості вихованця – складна багаторівнева ієрархічна система, що включає в себе сукупність психолого-педагогічних технологій, які пов'язані між собою й розкривають послідовність і характер управлінської взаємодії учасників навчально-виховного процесу.

Визначення суті психолого-педагогічного проектування виховного процесу як педагогічного явища є досить складним, тому що надзвичайно складною та багатогранною є сама система проектування і сам педагогічний процес.

У рамках досліджуваної проблеми система проектування особистісного розвитку учня в навчально-виховному процесі утворює три умовні частини. Це *соціальна*, що відповідає сучасним умовам виховання та вимогам суспільства; *психолого-педагогічна*, що розробляється для конкретного навчального закладу на рівні класних колективів і відображає основні напрями діяльності педагога й групи вихованців у їхній взаємодії; *особистісна* – як така, що є власне процесом розроблення проекту розвитку конкретної особистості у рамках малої соціальної групи і характеризує

уявлення вихователя й самого вихованця про його близьке й віддалене майбутнє.

Проектування особистісного розвитку учня виступає саме тип засобом, за допомогою якого стає можливим усвідомлене визначення основних орієнтирів діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу за певних умов та на деякий період; дає змогу систематизувати введення інновацій та коректив у навчально-виховний процес; унеможливорює прожектерство та необгрунтовані ілюзії щодо управління організацією й планування навчально-виховної діяльності педагогів.

Висновки. Авторські технології комп'ютеризовані у діагностично-проектувальному комплексі “Універсал” і дають можливість побачити особистість кожного учня (а їх у гімназії 1114), кожного вчителя (78 педагогічних працівників) створити настільки дієвий річний план роботи, що відображає всі сторони навчально-виховного процесу.

Програма дозволяє здійснити особистісний підхід до кожного гімназиста, чого ніколи не зробиш при допомозі психологічних тестів традиційних методик. Крім того такий процес спостереження за розвитком особистості відбувається двічі на рік і за кожним тестуванням проводиться аналіз та корекція діяльності учня.

Ми тільки на шляху впровадження даної програми, але вже сьогодні можемо сказати про швидкий процес тестування та обробки тестів, надання рекомендацій класному керівникові з корекції виховного процесу, виходячи з реальних проблем міжособистісних стосунків учнів у міні колективах, врахування особистісних нахилів розвитку учня.

Література

1. Даниленко Л. І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директорів загальноосвітніх шкіл : Монографія / Л.І. Даниленко. – К. : – Логос, 1998. – 140 с.
2. Зайченко О.І. Конспект лекцій з курсу підвищення кваліфікації керівників ЗНЗ / О.І. Зайченко. – К. : ЦППО АПН України, 2002. – 20 с.
3. Жерносек І.П. Плани роботи в школі / І.П. Жерносек // Рідна школа. – 1993. – №9.

4. Карамушка Л. М. Психологічні основи управління змінами в освітніх організаціях: Навчально–методичний посібник / Карамушка Л. М. – Біла Церква : КОПОПК, 2008. – 76 с.
5. Киричук О. В. Проектування навчально-виховного процесу в комп'ютерному комплексі«Універсал» : Навчально-методичний посібник / О.В. Киричук. - К. : 2009. – С. 212.
6. Коберник О. М. Проектування навчально–виховного процесу : управлінський аспект / О.М. Коберник // Освіта і управління. – 1997. – Т. І. – № 4.